

Adriana Car-Mihec

DRAMSKA DJELA AUGUSTINA BLAZOVIĆA

mr. Adriana Car-Mihec, Pedagoški fakultet, Rijeka, stručni članak, Ur.: 2. srpnja 1992.

UDK: 886.2(436.17)-2:929 Blazović, Augustin

Nakon kratka pregleda povijesti gradišćansko-hrvatske dramatike u članku se analizira dramski rad Augustina Blazovića. Taj je poznati kulturni radnik svojim pučkim igrokazima, tragedijama, dramskim misterijama i legendama nadmašio svoje suvremenike te ga stoga smatramo jednim od najvećih imena gradišćanske književnosti našeg stoljeća.

Augustin Blazović je, prema riječima Stjepana Krpana, autora knjige *Gradišćanski portreti*, jedan od najvećih ovostoljetnih pjesnika rođen u Frakanavi, u seljačkoj obitelji 29. siječnja 1921. godine. Svoje je školovanje započeo u rodnom mjestu. Gimnaziju polazi u Kisegu, gdje, nakon ispita zrelosti, stupa u benediktinski red. Blazović je zaređen 1946. godine te svoje ime Franjo mijenja u Augustin. U Budimpešti završava studij matematike i fizike. Te predmete predaje i u Benediktinskoj gimnaziji u budimpeštanskom predgrađu Csepelu. Godine 1949. vraća se u Austriju, 1953. godine doktorira na bečkom sveučilištu iz sociologije redovništva i benediktinskih pravila.

Odlazak iz rodne Frakanave nije Augustina Blazovića udaljilo od njegova naroda. Naprotiv, već od 1949. godine pisac aktivno sudjeluje u svim kulturnim gibanjima gradišćanskih Hrvata u Beču i Gradišću. Iskrena Blazovićeva vezanost uz hrvatski narod očituje se, osim u njegovoj lirici, prozi i publicističkim radovima, i u njegovu dramskom stvaralaštvu, koji ćemo ovim radom, dijelom, pokušati prikazati.

Kako bismo mogli ponešto doznati o korijenima Blazovićeva dramskoga rada moramo se, prije svega, osvrnuti na razvoj gradišćansko-hrvatske dramske književnosti. Prema riječima Nikole Benčića "igrokaz je najmlađa mladica literarnog stabla. Iz davnije prošlosti znamo za 'pasijske igre' ali za igrokaze imamo visti nek iz ovoga stoljeća, kad je Martin Meršić st. sa Martinom Meršićem ml. med dvimi boji počeo neumornom snagom organizirati seljački igrokaz i dati tim neukim, laičkim, seljačkim, dobrovoljnim igračem velik broj kazališnih igar u ruke. Akoprem su to bili nek prijevodi iz nimškoga, ugarskoga, hrvaćanskoga ili koga drugoga tudjega jezika su te igre položile temelje nečuvenom duhovnomu i literarnomu razvitku gradišćanskih Hrvatov, ki je ravnopravan svakoj literaturi velikih narodov. Ta marljiva prevodilačka djelatnost je pak uvjetovala da su naši literati počeli sami

stvarati originalne gradišćanskohrvatske igrokaze, kih zviranjak je do danas postao sve bujniji i snažniji.¹

Prvi su pisci dramskih djela u Gradišću bili Andrija Kuzmić (1863-1940) i Tome Bedenik (1889-1940). Kuzmićevi pučki igrokazi nastali dvadesetih godina našeg stoljeća, *Hudobolni krčmar* i *Jačkarsno društvo*, prvi su pokušaji scenskog prikaza seoskog života u gradišćanskim Hrvatima. Ta su djela, po sudu Stjepana Krpana, lišena literarnih vrijednosti, ali svojom pojavom predstavljaju zanimljiv pokušaj tog aktivna narodnog učitelja da seoskom gledatelju putem scene približi materinski jezik.

Tomu Bedeniku Franc Probst naziva "pionirem hrvatskog kazališta ovog prostora". O njegovu dramskom stvaralaštvu, nažalost, znamo vrlo malo jer nam je dostupno samo jedno njegovo djelo - alegorijska jednočinka *Oganj*. To je izrazito patetično i domoljubno ostvarenje u kome autor izražava bojazan za opstanak svoga naroda. Druga je drama, *Domaća zemlja*, zajedno s ostalom Bedenikovom ostavštinom nakon njegove smrti nepovratno uništena u požaru.

Ugledan hrvatski kulturni radnik u Gradišću Ivan Jakšić (1893- 1964) tridesetih je godina napisao dva igrokaza, *Naši-Vaši* i *Stari i mladi*, u kojima je zaokupljen temom odlaska mladih generacija gradišćanskih Hrvata iz sela u grad.

Nakon Kuzmića, Bedenika i Jakšića, čija su djela naglašeno tendenciozna, didaktična, rodoljubna i melodramatična, te lišena gotovo svake umjetničke vrijednosti, javlja se sa svojim dramskim radovima Ignac Horvat (1895-1973), za koga je jednom prilikom Augustin Blazović rekao: "Ča je Mate Miloradić za nas stvorio u pjesmi, to je Ignac Horvat u prozi."² Desetljećima je Horvat bio jedan od vodećih ljudi Hrvatskog kulturnog društva u Gradišću, a jedna je od najvećih njegovih zasluga u očuvanju i širenju hrvatske narodne svijesti bilo osnivanje kazališnih društava u selima Novoj Gori i Frakanavi. Aktivno sudjelujući u kazališnom životu Gradišća Horvat je napisao dvije dramske igre: *Školnik zvonar* i *Brate ostani doma*, a izdao je i više knjiga prozih tekstova. "Horvatovi prozni i dramski tekstovi, nikli odreda na gradišćanskom tlu, pokazuju da je ljudima tog podneblja duboko zagledao u srce i dušu. On ih je crtao u trenucima i tuge i radosti, a predočio ih je i ozbiljne i smiješne. Humor je vidljiva značajka njegova pisanja."³ Za razliku od svojih prethodnika Horvat je gradišćanski teatar napokon oslobodio površne romantike. Slijedeći njegov put Blazović je svojim dramama "ustalio na daskama istinski život".

Dramske stvaralaštvo Augustina Blazovića moramo promatrati u kontekstu vremena i prostora u kome je ono nastalo. Pritome treba naglasiti da je, kao što tvrdi teatrolog Franjo Probst u svojoj studiji "Kazališća Gradišćanskih Hrvatov", Gradišće zavičaj njemačke kazališne riječi, pa mađarske i hrvatske. Na tom su se prostoru prikazivale pučke igre na latinskom, u Šopronu je egzistirao francuski teatar, a često su prikazivane i talijanske opere i židovski igrokazi. Prema Probstovim riječima, hrvatsko je kazalište u takvu okružju bilo "prije svega sredstvo za opstanak i izraz one volje za suprotstavljanjem (...) prirodnoj ili prisilnoj asimilaciji".⁴ Augustin Blazović je nastavljao, kao uostalom i svi njegovi prethodnici, one težnje hrvatskih intelektualaca u dijaspori da se narodni život i običaji na svaki način sačuvaju, ali i prenesu na nove generacije gradišćanskih Hrvata.

¹ Nikola Benčić, *Tri kiltice za naše pozornice*, u: Augustin Blazović, *Tri drame*, Hrvatsko štamparsko društvo u Gradišću, Zeljezno 1983, str. 5.

² Stjepan Krpan, *Gradišćanski portreti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1988, str. 143.

³ Krpan, nav. dj., str. 148.

⁴ Krpan, nav. dj., str. 226.

Blazović je izrastao iz naroda (već smo spomenuli da je potekao iz seljačke obitelji) i neprestano je živio u dodiru s njime. Svoja je djela pisao za pozornicu, neposredno izvođenja (s izuzetkom drame *Noe*), pa ne začuđuje da je bio sklon upotrebi scenskih efekata u svojim dramama. Nije tražio nove forme, već je preuzeo ono iz čega je izrastao - formu austrijskog pučkog igrokaza čija je tradicija već odavno bila izgrađena. Osnovne odlike tih komada - kao što su labavo komponirane snažne scene u kojima se smjenjuju ozbiljni i veseli elementi, prisutnost pjesme na pozornici, tipizacija lica u opusu jednog autora, bogatstvo društvenih i političkih "narodnih istina", aktualnost teksta prema društvenoj i političkoj situaciji, kao i obvezna didaktičnost - nalazimo ne samo u svim Blazovićevim "šalnim igrokazima", već i u njegovim tragedijama i nabožnim dramskim djelima. Tradicija pučkog igrokaza bila je već dobro poznata svim pjesnikovim prethodnicima, no, kao što smo već i naveli, Blazović je, za razliku od njih, u svojim dramama dao sliku istinskog i punokrvnog života gradišćanskog sela. Glavnim predmetom njegove analize različiti su tipovi seoskog i srednjeg građanskog stanovništva. U svojim se dramskim djelima autor oštrim i snažnim kritičkim duhom bori protiv laži, licemjerja, gluposti i zaostalosti malograđanštine, te - što je svakako najvažnije - protiv izumiranja gradišćanskog roda i jezika.

Hiža Drašković prva je drama Augustina Blazovića. To je tragedija u četiri čina "iz života Gradišćanskih Hrvatov". Iako je napisana još 1955. godine, prvi je put objavljena 1958. godine u časopisu "Glas", a premijera je bila "na Duhe 1959. g. na Filežu" u režiji Martina Prikosovića, u izvedbi članova Hrvatskog akademskog kluba. Tom se svojom prvom dramom Blazović svjesno ne podređuje zahtjevima publike za zabavom i smijehom. Upravo suprotno, ova je tragedija pisana s ciljem da "iskreno pokuša pokazati na najbolje rane našega naroda".⁵

U *Hiži Drašković* prepoznamo mnoštvo tematskih i formalnih elemenata koje će Blazović upotrebljavati u svom kasnijem dramskom stvaralaštvu. Mjeto je zbivanja seoska kuća u Gradišću (kao i u većini drugih drama). Tema je djela "tragična sudbina hiže Drašković, u koj ostanu na kraju nerodne žene 'kot utrgana kita u jeseni' same, ča je od onda nastalo simbolom našega modernoga svita. I u ovoj igri se rješava suprotnost grada i sela, tragičan nesporazum tih dvih životnih formov, ke se zapravo ne isključuju ali su folišnima parolama stavljene u smrtnu suprotnost. Tragična krivica je u šegi, laži, gizdosti, u nerealnom utvaranju svita ča se na kraju izravna lišenjem pokoljenja, hiže Drašković. Tragična oholija, krivica ima strahovite posljedice, ke sadržu i jedan od najvećih problemov života dvadesetoga stoljeća."⁶

Tragedija je tipično melodramatski strukturirana. Pisana je s ciljem izazivanja čistih i jakih osjećanja, prepuna je naglih preokreta u fabuli, prenatrpana junacima sa snažnim i izražajnim emocionalnim odnosima koje se snažno kidaju, a čiji su govori ekspresivno i dinamički obojeni.

U postupku kreiranja likova Blazović se služi oštrim potezima - akteri su gotovo tipizirani (sve njih ćemo uz male izmjene susretati i u ostalim autorovim dramama). Glavna junakinja Anica Drašković mlada je, zaljubljena, ali i dobroćudna i naivna djevojka koja se opire ostanku na selu - dakle, zahtjevima svoje porodice - i traži svoju sreću u gradu. No, grad je, kao i uvijek u Augustina Blazovića, izvor svega zla, poroka i nesreće. Predstavnik

⁵ Augustin Blazović *Hiža Drašković*, u: Augustin Blazović, *Tri drame*, str. 11.

⁶ Benčić, nav. dj., str. 7.

je grada u ovoj tragediji Valter Matuška, Aničin muž, poročan "prokleti nacij", ženskaroš i cinik koji, naravno, upropaštava Anicu. Susrećemo potom Juru Draškovića, Aničina oca, bogata i ponosna seljaka koji protjeruje svoju kćer iz rodne kuće; popustljivu majku; mudra starca djeda Tomu; proračunata strica Mihu koji želi Anicu, zbog njezina bogatstva, udati za svog sina bez obzira na njihovo blisko krvno srodstvo. Tipično je za Blazovića da spaja lica koja su na različitim socijalnim položajima ili su, u najmanju ruku, suprotnih karaktera.

U drami se javlja i veći broj sporednih lica, pomagača ili protivnika, u obličjima susjede, kume, primalje, prijateljice i sl. Sve su one obično "oštra jezika i bistre pameti", a dramska im je funkcija najčešće stvaranje prepreka u traženjima lica, kočenje glavne radnje, uvođenje neočekivanih novosti, tajni, prenošenje poruka, glasina i sl.

Konstrukcija *Hiže Drašković* također je tipično melodramska - u početnom sižejnem zapletu Blazović narušava uobičajne "norme" u odnosima među licima (Anica se protiv želje svog oca udaje za Valtera). Već u prvom činu drame iz dijaloga junaka doznajemo opći raspored i karakteristike lica. Prisutne su i autoekspozicije: Ankica, naprimjer u kraćim replikama sama definira svoju situaciju. U tragediji autor ne rabi postupak snažna narastanja dramatičnosti do stupnja kulminacije i potom spuštanje do samog kraja, već stupnjevito razvija radnju. Između trećeg i četvrtog čina Blazović umeće pjesmu, što je postupak tipičan za formu pučkih igrokaza. Posebno se značenje pridaje posljednjem činu drame u kome su sve sižejne linije iscrpno zaokružene, a sam završetak ima djelotvornu moć i dramski je izražajan. U tom se dijelu Ankica umorna i iscrpljena životom vraća u svoj rodni dom; kažnjena je i poučena, ali i utješena činjenicom da će "svenek bit onakvih, kim je ljubav potribna, za ke moreš živit".⁷ Kraj je tipičan za Blazovića - svećenika čije drame nikada nisu oslobođene od moralizatorskih i poučnih tendencija: glavni se junak obvezno preobraćuje i moralno ozdravljuje na rodnoj grudi. Jer, kao što kaže Nikola Benčić za *Hižu Drašković*: "To je tragična tema traženja za srićom, ka je poistovječena s gradom i kad nas grad potuče dojde povratak u selo di si ližemo rane i sahranimo se u jedan kutak čitavoga svita na ovoj zemlji."⁸

Druga Blazovićeva komedija koja nas upoznaje s položajem hrvatskog čovjeka u dijaspori objavljena je 1959. godine u Beču pod naslovom *Koliko smo, to smo*. Taj "šalan igrokaz u 3 čini" obiluje vedrim pučkim humorom, bogatim i šarolikim jezikom puka, a u njegovo su tkivo utkane domoljubne prigodne pjesme. Lica tog tipična pučkog igrokaza odišu punokrvnim literarnim životom, regionalno su i socijalno obojena. Novac i seksus gospodari su svijeta drame u čije središte pisac postavlja lik Lojzeka Rozića, krčmara "s modrim nosom i velikim trbuhom pak još većimi plani. (koji, nap. A.C.M.) Hoće da načini iz svoga rodnoga sela kupeo, za se resturant hotel itd. u smislu višega životnoga standarda i 'gospodarstvenoga čuda' ovih ljet. Negda se rado zvao u mađarskoj eri Rózfalvi Alajoš, a sad bi htio biti Nimac i izgovara svoje ime: Alojz Rotzig."⁹ Svoj je cilj naumio ostvariti ženidbom svoga sina Hanzija s bogatom "Nimicom" (koju u komadu zamjenjuje Amerikanka, naravno, bogata), kao i udajom svoje mlade, prkosne i očevu utjecaju podložne kćeri Elze za tobožnjeg "inženira" Maksimiliana Fuchsa, gradskog hohštaplera i varalicu (što se doznaje slučajno). No, Lojzekove planove kvari Hanzijeva zaljubljenost u "sirotu bez oca i majke", dobrodušnu Hrvaticu Doru Savić. Uz pomoć Dorinih tetaka Roze

⁷ Blazović, *Hiža...*, str. 46.

⁸ Benčić, nav. dj., str. 7.

⁹ Augustin Blazović, *KOLIKO SMO, TO SMO*, u: Blazović, *Tri drame*, str. 51.

i Milke, nakon mnoštva duhovitih peripetija, Lojzek ipak pristaje na brak svoga sina i, sada više ne tako siromašne, Dore, uviđa svoje pogreške i kaje se zbog njih.

Koliko smo, to smo drama je borbe za hrvatski život i jezik, narodni opstanak, ona odiše vedrinom, optimizmom i šarmantnom dinamičnošću. Popularnost tog komada među hrvatskim pukom, učestalost njegovog izvođenja dokazuje činjenicu da je upravo pučki igrokaz forma kroz koju je dramski talent Augustina Blazovića došao do puna izražaja.

Sljedeće djelo koje nas uvodi u sustav autorova svjetonazora dramski je misterij u četiri čina *Noe*. S temom se te drame Blazović bavio nekoliko godina hoteći je izraditi u formi modernog romana "u kom bi se Noina sudbina splela sa sudbinom jedne izbjegličke obitelji".¹⁰ Kako za takav posao nikada nije imao dovoljno vremena, plan se drame *Noe* izradio jedne noći a napisao je u srpnju 1960. godine za jednotjednih praznika u opatiji Disentis. Iako je ta drama bila namijenjena prije svega čitanju, prvi je put izvedena već 26. prosinca 1962. godine u Mjenovu u režiji Karla Golubića. *Noe* je Blazović namijenio "prvom pokoljenju 2. polovice 20. vijeka, ko živi u strahu od katastrofe atomskoga boja, ipak lakomišljeno pleše oko zlatnoga teleta na tankom ledu posle bojnoga gospodarstvenoga dobrostanja".¹¹

Preuzimajući poznatu biblijsku temu o općem potopu Augustin Blazović se ovom svojom novom dramom odmiče od problematike kojom je dotada bio zaokupljen u svojim djelima (tj. sudbine Hrvata u dijaspori) i po prvi se put bavi općeljudskom problematikom. Taj je misterij izrazito vjersko-didaktičkog sadržaja pisan odmjerenim tonom, strogim i patetičnim biblijskim jezikom, a osnovni mu je cilj prikaz neizmjerne strpljivosti Noine koga "Bog izabere i prisili da bude prorok zničenja".¹²

Bavljenje metafizičkom problematikom Blazovića ipak nije spriječilo da u svojem misteriju upotrebljava elemente dobro poznate iz prethodnih svojih djela, kao što su sukob grada i sela, iskvarenost današnje mladeži, zaokupljenosti ljudi materijalnim dobrima, problem rasula obitelji i sl. Biblijska je legenda u *Noi* modifocirana i prilagođena današnjim "moralnim prilikama svijeta", u čemu i leži njezina najveća vrijednost.

Pogledajmo nakratko kako Blazović ocrta karaktere poznatih biblijskih ličnosti u svojoj drami. Sem je najstariji Noin sin, "buduća glava obitelji u smislu kraljevskog svećeničtva. On lebdi nad vjerom svoga oca i filozofijom odnosno prirodnom religijom (vjerom) varoške škole, koj je voda najviši bog i dilitelj života, a na drugom mjestu stoji sunce kao bog (...) Kam: drugi sin Noin, gruban, nemaran, ljubitelj varoških zabav i velegradskog noćnog života (...) Jafet: najmlađi sin, vješt rukotvorac, ki bi htio brode gradit, da istraživa more i nepoznati svit i da to i gospodarstveno-komercijalno iskoristi (...) Barku drži za tehničku nemogućnost. Na svoju lipu ženu je ponosan. Opravlja se elegantno."¹³

Iako u Starom zavjetu nisu imenovane ni Noina žena, ni žene njegovih sinova, u ovoj drami one dobivaju imena: Marta (Noina žena), Azima (Semova žena), Afra (Kamova žena) i Eleonora (Jafetova žena). Legendu Blazović mijenja i uvođenjem novih likova - javlja se Noina najdraža i najmlađa kći "mlada divojčica, utjelovljenje nevinosti" Mirjam koju brat Kam prodaje svom prijatelju "pokvarenom i blaziranom" bogatu mladiću Belbeku.

¹⁰ Augustin Blazović, *NOE*, u: *Tri drame*, str. 109.

¹¹ Blazović, *NOE*, str. 193.

¹² Blazović, *NOE*, str. 111.

¹³ Isto

Obeščašćena Mirjam umire, otac proklinje Kama, ali - opet za razliku od legende - Noe na kraju ipak daje oprost svome sinu.

Iz navedenih je primjera vidljivo kako pisac legendarnim junacima pridaje karakteristike ljudi iz svakodnevnog života. Osuvremenivši na taj način formu dramskog misterija Blazović je uspio stvoriti toplo i širokom auditoriju blisko djelo, te stoga i nije čudno što se Noe danas smatra jednom od njegovih najuspjelijih drama.

Vjerskom je problematikom Blazović zaokupljen i u jednoj od svojih kasnijih drama *Ribar ljudi*¹⁴ (Beč - Klimpuh, 1975. g.). To je djelo nastalo u suradnji s prof. dr. Štefanom Geošićem, poznatim gradišćanskim zaljubljenikom u pučko kazalište. Župnika Geošića Franjo Probst naziva "motorom" kazališta u Klimpuhu, jer je bio osnivač, glumac i režiser u malom seoskom ansamblu koji je izveo mnoštvo dramskih djela (i to prije svega Blazićevih) u hrvatskim selima u Austriji, Beču, u Petrovu Selu u Mađarskoj, te u Čakovcu i Prelogu. Cilj je Geošićeva kazališta ne samo "zabava gradišćanskohrvatskom čovjeku nego i škola dobra i pravilna jezika, čime se snaži hrvatska svijest nasušno potrebna u nesklonoj današnjici."¹⁵ Iz sljeda takvih razmišljanja o ulozi teatra možda bismo trebali očekivati da će Blazovićeva i Geošićeva suradnja uroditi nekim vedrim domoljubnim igrokazom. No nemojmo zaboraviti da je Geošić završio studij biblijskih znanosti (dugo je godina župnikovao u Klimpuhu, gdje je i predavao vjeronauk hrvatskoj djeci), te je i njemu, kao i benediktincu Blazoviću, jedan od važnih ciljeva bilo i vjersko osvješćivanje naroda i slavljenja Krista. Nabožna drama *Ribar ljudi* pisana je upravo s tim ciljem.

Pridržavajući se striktno biblijskog predloška autori u svom djelu prikazuju život Sv. Petra apostola u sedam slika. Djelo je bilo namijenjeno izvođenju za vrijeme vjerskih blagdana, a njegovu su scensku izražajnost autori nastojali pojačati umetanjem zbornih pjesama, kao i zvučnih i vizualnih efekata. *Ribar ljudi* obiluje citatima iz Biblije, te možemo ustvrditi da je ta izrazito tendenciozna drama, nažalost, prilično blijeda i monotona eksplikacija općepoznate biblijske teme.

Blazovićev dramski talent, istaknimo još jednom, do puna izražaja dolazi u dramama čija je tematika usko vezana iz probleme gradišćanskog čovjeka. Prisutnost vjersko-didaktičkih sentencija ne narušava istinsku i punokrvnu životnost tih pučkih igrokaza. *Jutro, na podne, na večer* (Beč, 1969) i *Gospodin Špan* (Tkon - Prag, 1974) primjeri su izvrsnih Blazovićevih "satiričko-šalnih igrokaza" lišenih svake patetike i sentimentalnosti, u kojima autor razrađuje teme i postupke načete već u dramama *Hiža Drašković* i *Koliko smo, to smo*. Autor u njima raskrinkava sladunjave, zle, fanatične likove. Ljubav je oslobođena svake sentimentalnosti - jednostavna je i prirodna. Ljubavni parovi u Blazovića ne posežu za sladunjavim ljubavnim iskazima - oni su nespretni i smiješni, ne znaju u pravo vrijeme nastupiti s pravim riječima i sasvim neartikulirano buknu ako su vrlo sretni ili vrlo tužni (Katica i File u *Jutro, na podne, na večer* i Vencel i Ančica u *Gospodinu Španu*). Svi ti mladi ljudi nisu samo zaljubljeni, oni su uvijek svjesni okoline u kojoj žive i materijalnih odnosa i

¹⁴ Tekstovi Augustina Blazovića (v. popis literature) čuvaju se u knjižnici Arhiva Hrvatske u Zagrebu pod sljedećim inventarskim brojevima:

Ribar ljudi - 4623/21323,
Gospodin Špan - 4264/21324,
Jutro, na podne, na večer - 42B15/21296,
Vratarica nebaska - 42B18/21300,
Skrbitelji sirot - 4262/21322.

¹⁵ Krpan, nav. dj., str. 250

pravila koji u njoj vladaju. I u ovim igraokazima, naime, Blazović spaja bogate i siromašne. Lica su, naravno, tipizirana - srećemo proračunate, prodorne majke, lukave ili pak popustljive očeve, pomagače ili protivnike zaljubljenih u obličjima kuma ili šogora/šogorice, predstavnike grada kao nosioce negativnih vrijednosti i sl.

U igrkoazu *Jutro, na podne, na večer* izdvaja se lik Banka Magdića "šaljivca po karakteru". Čovjeka dobra srca koji rado "u svakoga zabada i sa svakim se šali". Poput svojevrсна tumača Banko se tijekom cijele drame obraća publici, tumači odnose, predviđa događaje. U njegovu posljednjem monologu, kojim ujedno i završava igrkaz, sadržana je piščeva poruka gradišćanskoj publici: "A sad bi rado znali, hoće li File pojt u Beč, ili će doma ostat? Hja, dragi moj, to bi i ja rado znao. Danas još ne znam sigurno. Vidjet ćemo zutra... prikosutra...ili k ljetu..."

Ja ću sve učiniti da ostane doma. Ali odsle moram bolje paziti! Skoro sam pokvario sav posao, kad sam ga preveć nagovarao. Da ne bude štimao, da mora po mojoj noti tancat, slat ću ga odsle i ja u Beč. Govorit ću mu, neka ide... Pak će morebit justament doma ostat. Človik mora bit mudar ili hudoban..."¹⁶

Djelo *Gospodin Špan* snažna je kritika korumpirane socijalne vlasti. U njoj bismo istakli briljantne prizore u kojima Blazović preko likova Luke, seoskog zvončara, Mataca, školskog sluga i Bartola, lovca iznosi stare narodne istine o nepromjenjivosti vlasti (stoga jedino u tom djelu likovi na kraju drame moralno ne "ozdravljaju"), manipulaciji s ljudima i beskurpuloznosti gospode koja će "tu srnu lipo razdilit (...) u svoje čmare, a ti moreš s tvojom 'korbu dilit' pojt rake lovit"¹⁷. Veseo, poletan, dinamičan, i jetkim humorom protkan igrkaz *Gospodin Špan* veristička je slika tradicionalnog gradišćanskog sela. Prizori narodnog slavlja, pjesme i šala vješto su intepolirani u taj tekst i ne narušavaju njegovu dramsku strukturu.

Blazović je napisao još dvije drame koje svojom kvalitetom znatno zaostaju za netom prikazanim igrkazima. Drama u četiri čina *Vratarica nebeska* (Semmering 1970) napisana je prema legendi sačuvanoj u knjizi Alfreda Missanga *Heiliges Wein* po kojoj je "U kloštru svete Agneze u Beču živila neka koludrica, ka je služila službu vratarice. Jedan vitez se je zaljubio u ovu sestru, izvabi ju u svit, kada je živila sedam ljet i pokusila uživati naslade svita. Po sedam ljeti vratila se je razočarano u kloštar i skrušeno se kajući bacila pred noge prvačice. Na čudan način nigdo u samostanu nije opazio nje odsutnosti, kad je namjesto nje sama Divica Marija vršila sedam ljet dugo nje vratarsku službu."¹⁸

To izrazito melodramatski obojeno djelo obiluje efektnim situacijama, naglim preokretima u fabuli, dinamika se u njemu postiže uvođenjem neočekivanog (iznenađan dvoboj, izgubljena partija karata), tajne (otkrivanje nepoznatih roditelja glavne junakinje), čuda (nitko u samostanu ne primećuje odsustnost Dolores) i sl. I ova drama ima izrazito moralizatorsku tendenciju - kroz lik Dolores progovara benediktinac Blazović i poručuje "Svagdje je oblakov, svagde se najde i kusić vedroga neba, zbog koga je vridno živiti, jednako, živi li čovik u samostanu ili u svitu. Ali potpune sriće ne more najti nigdo. (ker, op. A.C.M.) Tako smo se i učili: Nemo beatus ante mortem! - Nigdo nije srićan prije smrti!"¹⁹

¹⁶ Augustin, Blazović, *Jutro na podne, na večer*, Beč 1969, str. 28

¹⁷ Augustin, Blazović, *Gospodin Špan*, Tkon - Prag 1974, str. 31

¹⁸ Augustin, Blazović, *Vratarica nebeska*, Semmering 1970, str. 1

¹⁹ Blazović, *Vratarica...*, str. 41 - 41

I napokon, posljednja Blazovićeva drama *Skrbitelji sirot* (napisana između 1. i 11. kolovoza 1981. godine u opatiji Sankt Lambrecht i u Friesachu), "igrokaz u tri čini", melodramatičan, prilično nedorečen komad s tipiziranim licima u kome se smjenjuju vesela i tužna raspoloženja, kontrastne situacije i karakteri. Drama započinje scenom u kojoj troje djece iščekuje povratak roditelja i najmlađe sestre iz kupovine u Beču. Doznajemo da su nedavno roditelji dobili velik novčani dobitak na lutriji, što djeca skrivaju od znatizeljnih poznanika i rođaka. No u sudbinu se upliće strašna nesreća - roditelji pogibaju u automobilskoj nesreći, a najmlađa sestra ostaje trajno oduzeta. Da bi nesreća bila još veća, kuma i stric žele preuzeti skrbništvo nad djecom kako bi se domogli njihova bogatstva. Kao spasitelj javlja se očeva sestra...

Skrbitelji sirot prilično je bljedunjav komad u kome autor nije s dovoljno žara uspio prikazati niti nesreću niti troje siročadi, niti sreću njihova spasenja. Sam kraj drame ostaje otvoren - doznajemo samo da najmlađi dječak nije kriv zbog požara u svom domu (za što su ga htjeli optužiti kuma i stric), nakon čega djeca ostaju kod dobre tetke. Je li time njihova sudbina i riješena, nije vidljivo iz teksta, jer pisac prilično nespretno ističe da odluka o skrbništvu nad djecom još uvijek nije donesena.

Možemo zaključiti da je dramsko stvaranje Augustina Blazovića produkt društvene i političke okoline u kojoj je autor živio i stvarao. Neprestanim upozoravanjem na iskvarenost svijeta i društva u današnjem trenutku postojanja Hrvata na tlu Gradišća Blazovićovo djelo zadobiva izvanrednu kritičnu snagu. Otuda i izrazit optimizam koji ostavlja njegov opus, jer - bez obzira na prikazivanje negativnosti u međuljudskim odnosima - Blazović nikada ne gubi vjeru u hrvatski duh, u opstanak naroda. "Svojim stihovima, dramskim komadima i prozom, pisanim svježim i bogatim jezikom s tendencijama bliženje hrvatskom književnom, nadmašuje on sve svoje suvremenike, pa je dosadašnjim svojim ostvarenjima stao uz bok najvećim imenima gradišćanskohrvatske književnosti."²⁰

Augustin Blazović učitelj je naroda čija je uloga, parafrazirajmo samog pisca, "da mari i skrbi za narod", jer narod će spasiti "srce, a ne jezik. Dokle srce ostane hrvatsko, život će i hrvatski jezik."²¹

Angažirani teatar Augustina Blazovića zasigurno je onaj koji može najviše uzbuditi i potaći narod iz kojeg potječe, jer u njemu se - posebno u pjesnikovim pučkim igrokazima - ukazuje istinski život gradišćanskohrvatske svakidašnjice.

²⁰ Krpan, nav. dj., str. 231

²¹ Blazović, *Koliko...*, str. 58

Literatura

1. Batušić, Nikola: *Pučki igrokazi XIX. stoljeća*, u: *Pučki igrokazi XIX. stoljeća*, Pet stoljeća hrvatske književnosti, Zagreb, Matica hrvatska, 1973.
2. Batušić, Nikola: *Hrvatska drama 19. stoljeća*, Split, Logos, 1986.
3. Benčić, Nikola: *Tri kitiće za naše pozornice*, u: Augustin Blazović, *Tri drame*, Željezno, Hrvatsko štamparsko društvo u Gradišću, 1983.
4. Blazović, Augustin: *Jutro, na podne, na večer*, Beč 1969.
5. Blazović, Augustin: *Vratarica nebeska*, Semmering 1970.
6. Blazović, Augustin: *Gospodin Špan*, Beč 1974.
7. Blazović, Augustin: *Ribar ljudi*, Beč - Klimpuh 1975.
8. Blazović, Augustin: *Skrbitelj sirot*, (...), 1981.
9. Blazović, Augustin: *Tri drame*, Željezno, Hrvatsko štamparsko društvo u Gradišću, 1983.
10. Krpan, Stjepan: *Gradišćanski portreti*, Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1988.
11. Lukač, Djerdj, *Istorija razvoja moderne drame*, Beograd, Nolit, 1978.
12. Meršić, Martin: *Znameniti i zaslužni Gradišćanski Hrvati*, Rijeka, Čakavski sabor, 1971.

ZUSAMMENFASSUNG

Adriana Car

Dramenwerke von Augustin Blazović

Nach einem kurzen geschichtlichen Abriss der burgenländisch - kroatischen Dramatik wird in diesem Artikel die Arbeit von Augustin Blazović dargelegt. Dieser bekannte Kulturarbeiter hat mit seinen Volksschauspielen, Trauer - und Mysterienspielen und Sagen seine Zeitgenossen überragt. Deswegen halten wir ihn für einen der größten Namen burgenländischer Literatur unseres Jahrhunderts.